Ч. 222 (13.170). Львів, пятниця 7. жовтня 1932. Opłata pocztowa opłacono ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 4·00 зол.
Чвертьрічно 12·00 „
Піврічно 24·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Провід нації і його обовязки.

(Кореспонденція зі Злучених Держав).

Ню-Йорк, дня 20. вересня 1932.

В Америці є звичай, що партійна конвенція повідомляє урядово іменованого зі свого складу кандидата на президента держави про його кандидатуру. При цій нагоді кандидат виголошує свою програмову промову і вона творить побіч партійної програми, додаткову виборчу програму партії. Цього року зложилося так, що кандидатом республиканської партії є дотеперішній президент Амерки, Герберт Гувер. Тому цікаво буде познайомитися з кандидатською промовою Гувера, виголошеною в часі офіційного повідомлення про його кандидатуру ще 11. серпня, 1932. Мимо кількох тижнів проволоки вона не втратила своєї актуальности, бо на неї саме покликуються передвиборчі промови. Але вона цікава своїм змістом й аргументами тому, бо її виголосив голова великої держави в часі найбільшої її крізи. У ній відбивається з одної сторони недавня минувшина Америки, а з другої сторони видно ясно способи, яких думає вжити теперішня адміністрація Злучених Держав для вратування нації з теперішної депресії.

Промова обіймає біля 6.500 слів і тому в отсій статті не можна її подати в цілости. Проте поннжче подані уступи дадуть хоч частинний образ ідей теперішнього американського правительства. У промові Гувера читаємо:

„Три минулі роки це був час небувалого господарського нещастя... Коли дивимося взад на оті важкі роки, ми щойно тепер розуміємо, що ми перебували на ділі два нещастя.

„Заки зірвалася хуртовина, ми постійно скріпляли наш добробут. Наші рани, нанесені війною, швидко гоїлися. Поступ у науці й нові винаходи вказували, що перед нами отвирається новий шлях до кращого. А тому, що нам добре поводилося...ми пішли задалеко в наших посяганнях, бо думали рожево про будуччину. А з того вийшла нерозважна спекуляція... Але три роки тому прийшла на нас кара. На цілому світі настав застій у купуванні, впали ціни і настало безробіття... Через такі тяжкі часи ми завжди переходили безпечно й лише коротко зазнавали ми втрат, злиднів і поновної відбудови... І тому 18 місяців можна було цілком певно надіятися, що поворот до добрих часів вже ось-ось перед нами.

„Але саме тоді прийшло нове нещастя. Був це удар заграниці. Він захитав основами нашої країни. Европейські держави не мали сили опертися навалові депресії... І знову спали на нас удари через те, що зменшилося запотребування товарів і валився давний фінансовий лад. Миж чейже є одною частиною світа і те, що станеться десь на другому кінці землі, відбивається на нашім фінансовім ладі, на наших фармерських плодах... Страх і непевність лягли на душу нашого населення".

По такім вступі переходить президент до вичислення наслідків крізи. Отже каже: про відтягнення чужими державами золота вартости 2 міліарди й 400 міліонів, про витягнення громадянами Америки біля 1 міліярда й 600 міліонів дол. із банків і зложення їх у приватних сховках та упадок через те кредиту на підприємства і т. д. На це відповіло правительство тим, що віднеслося до приватних підприємців і конґресу з пропозиціями економічної оборони. Способи оборони звернулися в першій мірі до відбиття нападу паніки та страху, на вжиття кредиту правительства для піддержки фінансових інституцій, на зараджения голодови й на вдержання святих засад, на яких побудована й виростала наша республика.

Опісля слідує вичислення тих засад:

„...Це сталося завдяки незломности духа нашого народу. Ці успіхи треба приписати характерові народу, його відвазі, ініціятиві й його великодушності. Теперішне наше покоління не збудувало цього великого державного корабля. Але способи кермування, які я започаткував, вратували й допомогли плисти цьому кораблеві посеред гураґану".

Відтак вказує президент на засади суспільної й економічної системи, на якій опиралася діяльність правительства й каже:

„Ця система заложена на понятті ладу й волі. Пробою тієї волі повинно бути те, щоби кожна одиниця мала рівну нагоду до осягів. Нехай кожний змагає до того, до чого він надається своїм характером, спосібністю й посяганнями. Власне лише оце виявлення ініціятиви, оце обстоювання особистої відповідальности приносить нації ту суму особистих досягнень, що пре націю вперед. Це не той індивідуалізм, що дозволяє самолюбству стати впоперек загалу, або спинити рівність та нагоду другому. Він не дозволяє на топтання зорґанізованої волі. Дати рівну нагоду кожному це не значить дати нагоду самолюбним і безоглядним одиницям та ґрупам, замкненим у клясовости, використовувати інших. Такі не мають місця в американській системі. Проти таких понять стоять провідні ідеали й основні засади нації. Я власне стою за тим, щоби їх зберегти".

У промові вказує далі Гувер, як він старався розвязати міжнародні проблеми, а потім переходить подрібно стратеґію, якої він уживав при висуванні зарадчих способів на протязі трьох останніх літ. З них видно, що президент памятав на всі стани, орґанізації, кляси, але у звязку з цілістю суспільности, а замітний є такий вислів:

„Оці програми не мають порівнання в історії депресії в ніякім краю і в ніякім часі. Ними обнята журба за бідних, старання за працю для безробітних, поміч земельному господарству, вдержання фінансової рівноваги краю, забезпека для людських ощадностей, певність задержання ними їхніх домів і т. п."

А потім такий уступ:

„Ні одно правительство у Вашинґтоні дотепер не вважало себе так високо відповідальним за провід нації, як саме теперішне правительство".

В третій частині промови вичисляє президент завдання, які стоять перед правительством у найближчій будуччині, і начисляє їх аж 20! Далі висловлює свої погляди на невдачу з прогібіцією, а в останній частині замітні такі вислови:

„Дискусія над великими завданнями економічного життя нації виглядає часто на невхопну й холодну. Але саме в її дійсній розвязці лежить щастя й надія великого народу. Без такої розвязки все інше є лише прихильністю на слові".

А кінчить свою промову ось-так:

„...Я буду старатися задержати несплямленими й неослабленими оті американські традиції й засади, на яких наша нація була заснована й на яких виростала. Я радо повитаю допомогу кожного чоловіка в зберіганні Злучених Держав для щастя їх народу. Оце моє приречення перед нацією й всемогучим Богом!"

Та не зважаючи на оті високі кличі й повну пожертвування працю для збереження нації в небувалій ісоричній крізі йде тепер в Америці виборча кампанія на велику скалю, бо згідно з засадами американської демократії, на чолі нації-держави можна поставити ще спосібніших людей, ніж теперішній президент. Власне демократична партія веде сильну кампанію за вибором свого кандидата на президента, тобто Френклина Д. Розвелта і має повну надію свої наміри здійснити.

Д-р Семен Демидчук.

Преса інформує про події сучасности; ті, що не знають їх, не знають світа, в якому живуть.

Утопія та дійсність.

(З приводу „Листів з Анґлії" п. В. Панейка.)

Стаття з циклю дискусійних.

I.

…риський кореспондент „Діла" п. Василь Панейко любить парадокси й сензації. Може це запозичення відомої методи деяких французьких журналістів, що висловлюється у формулі: epater le bourgeois (здивувати міщанина). У всякім випадку, цей сензаційно-ревеляційний тон статтей п. Панейка в „Ділі" різко розходиться з річевим наставленням більшости статтей „Діла". Тому то, може бути, політичні „откровенія" п. Панейка, проголошувані з надсекванського „Вавилону", будять у читачах „Діла" загальний інтерес. І мушу щиро сказати: у незмірно переважаючої більшости мені знайомих читачів „Діла" цей інтерес має характер заглядання у якісь нездорові глибини українського суспільного духа, в ті „історичні переживання", які з такою руїнницькою силою виявили були себе в минулих трьох століттях нашої історії і які найшли свій шкідливий відгомін також у нашій живій сучасности.

Саме з цього погляду національно-політичної патольоґії виступи п. Панейка на шпальтах „Діла" і деінде заслуговують пильної уваги. Добре, коли наш загал найде можність критики поставитися до „ідей" п. Панейка і перейде над ними до порядку денного. Але шкода може вийти велика, колиб п. Панейкові вдалося своїми міркуваннями (до речі, зовсім неориґінальними) спокусити хоч „единого от малих сих".

Про великі й болючі проблеми нашої трагічної сучасности не можна говорити й писати байдужим тоном. Не можемо ми розглядати тих питань, що рішають про наше життя і смерть, політичну і навіть фізичну, sub specie aeternitatis. На „проклятї питання" сучасности наше покоління і особливо політично дозріваюча молодь, вимагає ясної й виразної відповіді.

Нехай не ремствує читач за слова, що йому можуть показатися важкими й гострими в моїх міркуваннях: щоб лікувати тяжкі недуги, іноді не має лікар іншого засобу, як ужити гострих хірурґічних інструментів.

У боротьбі, яка йде і яка неминуче ще поширить свій фронт, не можуть бути корисними такі поради, що їх наприклад, дає п. Панейко: добитися „самостійности й соборности", не виходячи зі складу російської імперії...

Historia magistra vitae.

II.

До цього власне збігаються всі арґументи п. Панейка. І безперечно, він міг би збагатити свій арсенал історичних „святощів", що свідчать про давне політичне й релігійне тяжіння України „під високу руку" московського царя або російської держави взагалі, з іншою формою правління. Тут Куліш і Костомарів, гетьмани 17—18 століть, вся майже українофільська історіографія й література 19. віку, в якій доказувано віршами та в прозі, що українцям, мовляв, бракує політичного хисту й смаку до власної державности.

Тим то, пишучи про політичну орієнтацію, яку проповідує п. Панейко, доводиться тривожити „тіни предків".

Придивімося ближче тій історичній зброї в політичному арсеналі п. Панейка. Насамперед кидається ввічі в арґументації, чи скорше, в на-

таких п. Панейка, те, що називають чуттям меншої вартости. Не тільки в сучасности п. Панейко того переконання, що самостійна Україна булаб лише кольонією всяких „Букарештів“: також про минулі віки нашої історії п. Панейко думає, що, мовляв, сама українська нація повстала цілком випадково. Все залежало неначебто від того, що київські Рурнковичі „розщепили“ державу Володимира Великого, а через те загинула „руська єдність“. П. Панейко йдучи за ідеєю „руської єдности“ мусів відкинути всі досягнення української історичної науки і безкритично приймає стару гіпотезу російських учених Погодіна й Соболевського, що, мовляв, „вся північ (була) нами скольонізована“. („Діло“ 31. серпня). Від цього помилкового й тенденційного погляду вже відмовилися поважні російські учені, — назватиб ось хоч би імена проф. Любавського, проф. Преснякова та російських істориків-марксистів. Але це все не стоїть на перешкоді п. Панейкові робити свої аподиктичні висновки. Взагалі це дуже дивно виглядає, коли читаєш у статтях журналіста, який хоче, щоб його статті приймали серіозно „аргументацію“ в формі casus potentialis: „якби“. Мовляв, якби колись в сивій давнині не відбулося те, що в дійсности сталося, то булоб он-що, а не та мізерія, яка є. Я не хилюсь до такого способу шукання історичної правди. У п. Панейка це є вияв **невіри** у сили українського народу. Тим то він, замісць шукання обективно ствержених фактів у минулому та в сучасному, стає в позу безпорадньої людини, якій „проклята дійсність“ несподівано й небажано принесла оце зайве „малоросійське“ національне питання. Чи не ліпше булоб мати „всеруську“ спільну мову, спільну єдину державу і т. д.? Недаромже п. Панейко в „Листах із Фляндрії“ так завзято боронить єдину неділиму Францію перед „сепаратизмами“ — бретонським, баським, провансальським і т. п.

Бо й якже! П. Панейко боїться, що через „сепаратизм“ усіх цих „неісторичних“ народів загинулаб велика французька культура! А відсіль близька анальоґія до України та Росії: п. Панейко зітхає, що „руська єдність“ в старовину розщепилася...

Ще сумніше може здаватися, що колись розпалася культурна єдність римської імперії, і взагалі може бути сумно, що все людство не говорить однією мовою. Що мають спільного з політикою ці зітхання, жалі, острахи і т. д.? Політика рахується з **фактами,** а не з хвилевими настроями відірваних від живого життя одиниць.

Наскільки **примітивно** бере п. Панейко українську проблему, видно, наприклад, із його „погляду, що мовляв, колиб цариця Катерина II. не віддала була Австрії Галичини після розділу Польщі, то „українська своєрідність висловлювалась би нині що-найбільше в **якомусь реґіоналізмі в роді провансальського** у Франції, а не в підйомі спершу до національно-культурної окремішности і до державної самостійности“.

Отже вся біда, що ми тепер хочемо самостійности, сталася „з примхи Катерини II.“! Не можна сказати, щоб п. Панейко виявив у своїх статтях глибше знання історичних фактів нашого минулого та розуміння того, чому саме повстають національні проблеми, чому і в яких обставинах відбувається відродження „неісторичних народів“. Тому п. Панейко так легковажно виводить початок боротьби українців за відрубне національне і політичне буття з волі чи самоволі, дозволу та „помилок“ тих або інших „героїв історії“ — царів, князів, королів. Тому нам, на жаль, доведеться нагадати деякі загально-відомі факти з минувшини українського народу.

Модерна національна ідея повстала ясно й виразно лише в 18. столітті, а найбільший товчок для її поширення дала велика французька революція. Сучасна національна ідея є виявом боротьби широких народніх мас за рівно- і повноправність, за демократію. Зникає шляхта та феодалізм у суспільстві, зникають також ріжниці між народами-панами та народами-невільниками.

У попередній історії цілої західної Европи та України, як частини її (в більшости аж до кінця 18. століття) жила ідея патріотизму. Пізніше вона перейшла в національну ідею, з мовними атрибутами. Патріотами-самостійниками були, наприклад, обидва Орлики — Пилип і Григор (роду неукраїнського) та вся та ґенерація „мазепинців“, що у зносинах між собою вживала польської або латинської мови. Патріотом був і автор самостійницької „Історії Русів“, книжки, писаної зразковою для того часу російською мовою, патріотично-українська була більшість „малоросійського дворянства“ кінця 18. і початку 19. століття на Наддніпрянщині, хоч ці люди між собою говорили по російськи або по французьки. Отже тут „примха Катерини“ ні при чім.

Ще не було „українського Піемонту“ в Галичині, а вже Кирило-Методіївські братчики з Шевченком і Костомаровим кинули з Київа клич модерної ідеї національного відродження, і цей клич здобув у значній мірі також Галичину.

Український патріотизм дуже старої дати, він сягає до часів Руської Київської Держави. П. Панейко уявляє собі Україну тих часів, як якусь централізовану „єдину неділиму“ державу, з владою, якій підлягала територія від Карпат і до Волги. Такий погляд не має нічого спільного з істор. правдою. Не була то єдина держава з ряд **незалежних держав.** Ці держави були в безупинних війнах між собою. Для своєї „всеруської ідеї“ не треба було п. Панейкові заглядати в далекі віки нашої історії, бо ніякої анальоґії з сучасністю ми там не найдемо. Та й колиб була анальоґія, то все-ж ще з льоґіки ми знаємо, що comparatio non est approbatio.

Ідея державного патріотизму ще задовго до „примхи Катерини II.“ була підставою українського автономізму й „сепаратизму“, як від Польщі (Б. Хмельницького), так і Московщини (Мазепа, Капніст, українські масони, що орієнтувалися на Наполеона I.).

Попередня історія України йшла відмінним шляхом від Московщини і лишила в українському ґрунті таку політичну **закраску,** яка виявилаб себе навіть тоді, колиб Москві та Петербургові пощастило нас усіх обрусити. Тим-то для української проблеми треба шукати анальоґій не в Провансі а в Ірляндії.

П. Скит.

(Далі буде.)

По широкому світі.

— Президент мексиканської республики Родріґез видалив папського нунція, архиепископа Фльореса.

— У Відні помер відомий африканський подорожник Слятін Баша в 75. році життя.

— Лейбур Парті приняла резолюцію, що домагається влучення до соціялістичної програми цілковитої націоналізації банків і державної контролі приватних підприємств.

—o—

Дефіцит Злучених Держав.

ВАШИНҐТОН. 5. X. ПАТ. На основі звіту скарбового департаменту впливи з доходового податку у вересні ц. р. зменшилися на 69 міліонів долярів. Дефіцит державного скарбу виносив 16. вересня ц. р. 427,960 тисяч долярів, або 36 міліонів більше, ніж того самого дня торік.

Комунікат Народньої Орґанізації Українців міста Львова.

Народня Орґанізація Українців м. Львова горячо витає перший цього року зорґанізований почин Пресового Комітету поширити передплату і читання української незалежної преси та взиває своїх членів обовязково прийти на пресові реферати, які відбудуться в домівках читалень „Просвіти“ в неділю дня 9. жовтня ц. р. в год. 6-ій вечором.

Доцінюючи велику вагу української преси в політичному вихованні громадян м. Львова, Народня Орґанізація Українців м. Львова, почавши від дня 4. жовтня ц. р. на своїх дільницевих засіданнях старшин 11-ти дільниць Львова побіч справ орґанізаційного характеру, як окрему точку нарад ставить справу української незалежної преси.

Реферує з рамени Нар. Орґ. п. Аґатон Добрянський.

Народня Орґанізація Українців м. Львова

—o—

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 7. ЖОВТНЯ 1932.

ПРОСПЕР МЕРІМЕ 2)

Блакитна кімната.

— Прошу вас, пане — обізвався нараз сусід у тій самій мові, тільки з багато чистішим британським акцентом — коли маєте говорити собі секрети, то ліпше не говоріть їх по англійськи при мені. Я анґлієць. Дуже мені прикро, що вас собою вяжу, але у другім переділі сидів якийсь панок сам один, а я принципіяльно не подорожую з ніким сам-на-сам... Тамтой виглядав на жида. А це моглоб би його спокусити. — Він показав на свою подорожню торбу, яку кинув був перед себе на подушку.

— Врешті, як я не засну, то буду читати.

Дійсно, він льояльно попробував заснути. Відчинив свою торбу, витягнув виґідний чіпець, вбрав його на голову і на кілька хвилин заплющив очі; потім із нетерпеливим рухом отворив їх, вишукував у торбі окуляри, потім якусь грецьку книжку і вкінці почав читати з великою увагою. Щоби виняти книжку з торби, мусів перекинути богато безладно поскидуваних там предметів. Між іншими витягнув із самого дна торби досить велику пачку англійських банкнотів, поклав напроти себе на лавці і заки вложив назад до торби, вказав на неї молодому чоловікові, питаючи, чи зможе виміняти ці банкноти у місті Н.

— Імовірно. Це-ж на шляху до Анґлії.

Н. було саме місцем, куди прямувала молода пара. Є в Н. один малий, досить чистий готель, до якого ніхто ніколи не заїздить, хіба в суботу вечором. Кажуть, що кімнати добрі. Господар і обслуга не так уже віддалені від Парижа, щоби мати провінціяльні хиби. Молодець, якого я назвав уже Левком, був уже раз там, недавно, тоді ще без темних окулярів, щоби оглянути цей готель. По звіті зложенім з цих оглядин його приятелька видно набрала охоти туди поїхати.

Зрештою, цього дня вона находилася в такому настрою, що навіть вязничні мури видались би їй роскішними, колиб її замкнули в них разом з Левком.

Тимчасом поїзд мчав далі; анґлієць читав свою грецьку книжку, не відвертаючи голови в сторону своїх товаришів подорожі, які розмовляли зі собою так тихенько, що лиш самі коханці могли себе чути. Я, здається, не зроблю несподіванки моїм читачам, коли скажу їм, що це була пара закоханих у повнім значінні того слова, і одиноке, що було тут жалюгідним це те, що вони не були подружені, і що були причини, які стояли на перешкоді тому, щоби вони побралися.

Поїзд затримався в Н. Анґлієць висів перший. Тоді, як Левко помагав своїй приятельці злізти зі східців вагону так, щоби не показала своїх ніжок, якийсь чоловік вийшов на перон із сусіднього переділу. Був блідий, навіть жовтий, з глибоко запалими і налитими кровю очима, розкуйовдженою бородою, знак, по якім здебільша пізнати кримінальні типи. Його одяг був чистий, але витертий до нитки. Наголовка, колись чорна, тепер на плечах і ліктях сіра, була застібнута аж під шию, мабуть на те, щоби закрити ще більше знищену блюзу. Він підійшов до англійця і промовив до нього дуже смирним голосом по англійськи:

— Вуйку!...

— Залиши мене, лайдаку! — закричав анґлієць, якого сиві очі блиснули гнівом, і він зробив крок, щоби вийти зі стації.

— Не доводіть мене до розпуки — промовив знову другий, і в його голосі забренів плач, а заразом майже погроза.

— Будьте такі добрі, побережіть на хвилину мою торбу — відізвався старий анґлієць, кидаючи свою подорожню торбу під ноги Левкові.

Рівночасно чоловіка, який зачіпив його, схопив за плече, повів чи радше трунув його в кут де сподівався, що їх ніхто не почує і там говорив до нього хвилину, як здавалося, дуже нагальним голосом. Потім витягнув з кишені кілька банкнотів, зімняв їх і втиснув їх у руку чоловіка який назвав його вуйком. Цей останній взяв гроші не подякувавши і майже в ту-ж мить віддалився і зник.

У місті Н. є лише один готель, тому не треба дивуватися, що за кілька хвилин усі дієві особи цієї правдивої історії стрінулися знову саме там. У Франції, кожний подорожній, який має щастя прийти з гарно одягненою жінкою, є певний, що у кожнім готелі дістане найкращу кімнату; так установилася слава, що ми, французи, є найчемнішим народом Европи.

(Продовження буде.)

Господарський сліпий кут.

Волинь, 29. вересня 1932.

I.

Вряди-годи в місцевій польській пресі прозвучить, неначе в пустелі, голос того чи іншого, як видно, фахівця про катастрофальний стан господарства. Але майже завжди згучать ті голоси фальшиво, бо завжди з свого сліпого кута,— і то майже завжди виходячи зі заложення, що якесь паперове розпорядження може поправити ситуацію.

Не лише політики, але й ці чужі нам фахівці перепоєні вірою, що вони одні покликані до кермування всіми нашими господарськими справами й до вирішування їх. Український господарський організм є для них мертвим обектом для випробовування своїх часто фантастичних плянів і сумнівних сил.

Такий підхід до економічних питань наших мас доводить до абсурдів. Цим бюрократичним теоретикам здається, що лише польські соймиківці, радні, бурмістри, бюра, кулка, ріжні штучні кооперативи посідають маґічну паличку, на помах якої господарка наших мас якимось таємничим способом розцвіте; що від факту, що агрономом буде поляк, земля родитиме краще, корова буде давати більше молока; що наші кооперативи розвинуться лише тоді, коли будуть „розукраїнізовані"; що взагалі через передачу в інші руки проводу у нашому економічному житті, то станеться чудо в усіх ділянках.

Як назвати цей психічний прояв, це інша річ. Треба ствердити лише те, що в ньому головна причина господарської драми українського населення Волині, і по тому що він 1) позбавляє наші маси самодіяльности, ініціятиви, використання своїх сил до збірної праці, та 2) що ці чужі господарські експерименти й „чуда" скрізь і завжди кінчаються зле.

Звідси господарський регрес, зубожіння мас, зневіра й розпука. Останнім доказом на те, оскільки згадані наші опікуни є покликані відродити наше господарське життя, є катастрофальний стан соймиків, міських і волосних (ґмінних) самоуправних установ, складених під кутом відомої політики. Місцевий орґан „Земя Волиньска" отверто заявив, що рільництво в ніякому разі не всилі заплатити сучасних комунальних податків. Про практичну вартість збюрократизованої економіки свідчать і польські рільничі організації, кооперативи, каси й т. ін.

II.

Вже три роки зряду ріжні райони Волині мають дуже великі страти від граду. Цей рік приніс Волині ще більші страти від ржи. Селянські господарства підірвані цілковито. Весь цьогорічний урожай не покриває і малої частини платностей, залеглостей, кар і невідкличних господарських видатків.

Минулорічна „допомога" тим, що потерпіли від граду, звелася до підрахунку їхніх страт. Декому видано зерно на засів, але на таких умовинах, що коли обрахувати в натурі, то селянин має віддати кількакратно. Ті, що цієї „допомоги" не одержали, вважають себе дуже щасливими.

В цьому „ржавому" році знову йде „допомога", лише обминаючи нашого селянина: осадникам короткоречинцеві позички переписують на довгоречинцеві, поміщики одержують податкові пільґи. Щодо селян, то не бачучи поважних і суттєвих полекш, вони вже й перестали ними цікавитися.

Які-ж вигляди надалі? В більшості наших селян урожаю не вистарчить до весни. Для значної частини кінець зими буде драмою. Через брак зерна й паші вже починається випродаж дробу, коров і свиней за безцін. Починаються „ощадности", що погано вплинуть на гиґієну й народнє здоровля. Пошесні хороби, що стають усе частішими, в зимі мабуть ще зростуть.

Господарський рівень падає. Маємо виразний реґрес. Поля засівають хоробливим насінням. Закуп господарського знаряддя й машин припинився. Про штучні погної ніхто й не думає, а обірнику на весні буде менше. Селянин, якому заглядає у вічі голод, відмахується від нагадування йому про необхідність культури, книжок, часописів і т. д.

Особливо тяжке положення поліщуків. У цьому році сезонові господарські роботи не дали їм і половини торічного заробітку (зерном). Зима для них буде голодною й холодною.

III.

Наші інтеліґенти, особливо міські, не добачують тих хмар, що затягаються над селом. Рідко відчувають звязок між особистим економічним положенням і положенням села, хоча що-раз сильніше терплять від скрути й злиднів.

А до того починається редукція урядовців і інших інтеліґентських сил. Молоді сили, що лише ввійшли в життя, сидять без праці. Заробітки адвокатів, лікарів, фельчерів, техніків, землемірів і т. д. зменшуються. Число безробітних інтеліґентних робітників зростає.

Але вони пройшли через російську школу, можуть цікавитися усім, крім економічних питань, можуть говорити про звязок свого істнування з життям на Марсі, лише не про звязок з господарським життям села.

Звідси або очікування посад і нарікання, або дебатування над політичними „курсами", що моглиб принести поправу їхнього фінансового положення, або пригніченість і резиґнація. Не з метою докору кажемо це, бо ми найменше винні, що нас так виховали, що витворили в нас таку психіку.

Одначе про це треба говорити: про залежність добробуту нашого інтеліґента від добробуту села; про необхідність зацікавлення економічним життям мас і про творення, хочаб у власних інтересах, можливих варстатів праці, не чекаючи на посади. Одним словом про те, щоб істнування працюючої інтеліґенції оперти на дійсній міцній підставі — економічному добробуті мас, щоб вийти самим з сьогоднішнього сліпого кута, в якому ми опинилися.

Senex.

Кожне село в Німеччині, кожна дільниця в німецькому місті має свій щоденник. Серед 6-ти міліонів українців у Польщі нема читачів навіть для одного щоденника!

Ґалєрія українського мистецтва у Львові.

Нарешті маємо у Львові свою ґалерію українського малярства! Недостачу постійної вистави вже здавна болюче відчували ми, бо не було де зазнайомитися із давнім і сучасним українським малярством, яке розсіяне по приватних збірках і робітнях мистців було недоступне для ширшого загалу. На цьому терпіло в першу чергу виховання нашої молоді, для якої того роду ґалєрія витворює сприятливу атмосферу, потрібну для вироблення смаку.

Не малу вартість представляє така ґалєрія для чужинця, який, відома річ, шукає в чужому місті по музеях духово-культурного обличчя народу. Бо і справді, що могли ми досі показати чужинцеві, коли мова про пластичне мистецтво? — Хіба приватні робітні мистців.

У минулу неділю при дуже скромному числі гостей відчинили у „Національному Музею" українську ґалерію.

Довголітні намагання управи з д-ром Свєнціцьким на чолі, створили це мистецьке вогнище.

Дві великі, довгі салі у правому крилі, залиті світлом, улаштовані так, що в нижчій поміщено велику збірку старих українських килимів і вишивок, а горішню завішено півтретя сотнею малюнків, які досі припадали порохом на горищі старого будинку.

Про килими і вишивки не будемо тут багато говорити. Це друга у Львові побіч музею Н. Т. Ш. поважна збірка килимів, яким діти прегарно згармонізували тони, не забиваючи тим ні трохи їхнього багацтва кольорів. Під оглядом стилевим походять вони із самого ядра области, де віками вироблювали килими єднаючи льокальні народні мотиви із впливами сходу. Слід підмітити, що своєрідний характер укр. килимарського мистецтва був такий сильний, що витиснув свій виразний вплив на мистецтві інших народів нпр. польському, де подибуємо переважно більше або менше вдатно перенесні укр. мотиви. Тому й цікаво побачити таку велику скількість мотивів і зразків безпосереднього стилю, не зіпсованого чужими впливами.

Ґалєрія малярства значить розвоєвий шлях галицького малярства останніх трьох мистецьких ґенерацій. Перший етап реалістичного натуралізму почавши від Шевченка представлений численнішими творами, між якими вибиваються малюнки Івасюка. Замітне, що вже в найбчасніших творах цього напрямку подибуємо виразну тенденцію ввести насильно в малярство під оглядом тематичним національний і етнографічний елемент (етноґрафізм Панкевича), тенденцію, що впродовж цілих десятиліть покутує в працях двох поколінь мистців, щоби остаточно затратитися в малюнках представників модерного малярства.

Переходу між попередньою ґрупою і імпресіоністами майже нема. Перескок наглий. Доба імпресіонізму у нас зазначена сильно талантами европейської міри. На тлі настроєвих картин кисті Сосенка, Федюка, майстра пастелі Северина і декоративної Кульчицької виростають три могутні постаті расових імпресіоністів: Новаківського, Труша і Холодного. Імпресіонізм ставить наше мистецтво на широкий розвоєвий шлях, а три його чільні представники замикають цю добу творами, що високо виростають понад дотеперішній рівень.

У кутку жде глядача справжня несподіванка — „вікно в Европу" — третя ґенерація, з якої деякі мають своє імя навіть на Заході: Андрієнко, Глущенко, Гординський, Гриценко, Хмелюк, а зокрема Ковжун.

Загально ґалерія дає зразковий образ певного, замкненого під оглядом формальним періоду в розвитку українського пластичного мистецтва, визначуючи чітко його етапи наймаркантнішими прізвищами і творами. Це заслуга тих, що до влаштування цієї збірки причинилися. Сам факт відчинення української малярської ґалерії є такий великий і відрадний, що супроти нього никнуть деякі дрібні недостачі чи то технічного характеру, як ось чорні рами Сосенка, або питання більш мистецького характеру—увільнення ґалерії з річей другорядних. Музей, маючи постійне місце може тепер уже доповнювати себе новими картинами і зробити небавком ґалерію справді гідною репрезентувати українське малярство. З викінченням нового будинку малюнки можна буде розділити на підставі свого мистецького, етноґрафічного чи історичного характеру, що зовсім заспокоїть національний сентимент для картин другорядних нераз, але і вартісних з історичного погляду.

Своїм характером ґалерія українського малярства є наймодерніша і найбільш сучасна з усіх збірок львівських музеїв.

Вол. Ласовський.

Конференція пятьох держав.

З Льондону повідомляють, що в англійських політичних колах кружить поголоска про скликання в найближчому часі в Льондоні конференції пятьох держав: Анґлії, Зл. Держав, Франції, Німеччини й Італії. Конференція має уможливити Німеччині взяти участь в нарадах розбройної конференції. У звязку з тією поголоскою німецьке бюро Конті повідомило з поінформованих джерел:

Німецькі урядові кола стоять на становищі, що розмови з минулого літа не можуть продовжуватися без застережень. Наслідком виміни поглядів між німецьким та французьким і анґлійським урядом ситуація так загострилася, що Німеччина мусить домагатися ґарантії, що на випадок, якби вона взяла участь в конференції, дискусія буде вестися на інших основах, а не тих, які Франція й Англія висловили вже у своїх меморіялах.

Франція і розброєння.

Анґлійський міністр закордонних справ Саймон приїхав до Парижа і мав довшу розмову з премієром Еріотом. Політичні кола довідуються, що Еріо зясував становище французького уряду до конференції чотирьох держав, пропонованої Мекдональдом. Погляди французького уряду не змінилися і спираються на двох основах: 1) ніякого розброєння без фактичних ґарантій безпеки; 2) ніякого побільшення німецьких зброєнь. Однак з другого боку тому, що розбройна конференція станула на мертвій точці, годі нічого не робити задля її орухомлення, а в цьому випадку Еріо згодиться на неї під умовою, що возьмуть в ній участь також Злучені Держави. Значить, Еріо бажає собі конференції пятьох а не чотирьох держав.

Газета не виходить задармо: редакція, папір, друкарня, кореспонденти, експедиція — це все вимагає грошей!

Масарик про актуальні проблєми.

БЕРЛІН, 5. Х. ПАТ. „Берлінер Таґеблят" оголошує розмову з президентом Масариком на тему актуальних европейських проблєм. Масарик висловив думку, що ані більшовизм ані фашизм не мають виглядів в Европі. Фашизм це ефемерида сучасного переходового періоду. В справі німецьких домагань рівноправности зброєнь Масарик заявив: Питання озброєння і розброєння в нинішній Европі мають велике значіння. Спеціяльно в цій другій справі годі відразу перевести розброєння. Розброєння має не тільки значіння військове, але й господарське. Боротьба Німеччини за військову рівноправність зрозуміла, однак ця справа інтересує цілу Европу, хоч безпосередно торкається спеціяльно Франції. Німеччина і Франція мусять цю справу зліквідувати між собою мирним шляхом.

Світова господарська конференція в Льондоні.

Із Женеви повідомляють, що комітет, занятий організацією світової господарської конференції, рішив скликати цю конференцію в Льондоні і то з початком нового року. Дня 31. ц. м. збереться у Женеві комітет знавців. Речинець конференції буде означений в листопаді на надзвичайному засіданні збору Союзу Народів. Кажуть, що конференція зійдеться 1. або 20. лютого. Крім Злучених Держав, що є членом приготовного комітету, будуть запрошені Радянщина, Бразилія, Єгипет, Афганістан, Еквадор, Геджас, Ісляндія і вільне місто Данціґ. Знавцями Союзу Народів, яких слід покликати на основі постанови льозанської конференції, визначені такі шість членів: швайцарський шеф фінансового департаменту Мусі, б. чехословацький міністр торговлі Дворжачек, директор Банку Польського Баранський, ґубернатор фінляндського державного банку Ріті, мадярський фаховець Нікль і б. державний підсекретар Прібіч.

Кандидат Розевелт за усуспільненням природної сили.

Ню Йорк, 22. вересня (Вл. кор.) Френклин Д. Розевелт, кандидат на президента з демократичної партії, вибрався на передвиборчу аґітацію до західних стейтів, положених над Тихим Океаном. У часі виборчої кампанії кандидати на президента виголошують програмові промови, які їх до деякої міри вяжуть у часі евентуального вибору. Отже у вчорашній своїй промові в місті Портленд, у стейті Ореґон, Розевелт заявився за задержанням або перейняттям на власність держави великих засобів природної сили, в першій мірі водної сили, яка дуже важна для закладання електричних підприємств.

Така заява викликала великий шум в економічних кругах, бо Америка від свого заложення стоїть усе за розвитком індивідуальних інтересів, а проти цього, щоби правительство пускалося на бизнес. Розевелт використав нагоду, що саме на Заході скінчилася щойно величезною катастрофою велика економічна „імперія“ Инзула, яка принесла міліярдові втрати. Він вказав, що рятунком проти таких катастроф є усвласнення так званих „публичних ужитків“, тобто підприємств, що мають суспільний характер, отже: водопроводів, електрівень, міських трамваїв, а також і залізниць. Також заявився Розевелт за контролею держави над трансакціями на біржі, головно над видаванням нових бондів, облігацій, уділів і т. п. Все те дотепер видавали нераз невідповідальні люди без ніякої контролі держави і натягали буквально на міліярди нераз найбідніше населення.

Уктоді закупило дім.

Українська еміґрація в Америці й Канаді заініціювала була збірку фондів на „Дім Українського Інваліда“ у Львові. Інтенція ініціяторів була, щоби у Львові станув дім, дохід з якого йшов би на ренти інвалідам. До цього часу українська еміґрація зібрала на цей фонд 33.550.— долярів, при чому найповажніші жертви зложило Обєднання Українських Орґанізацій в Америці з осідком у Ню-Йорку та Українська Стрілецька Громада в Канаді. Цей фонд був у депозиті УКТОДІ, а за згодою жертводавців відсотки від тих грошей йшли на виплату рент інвалідам (вистарчали пересічно на покриття 2 місячних видатків УКТОДІ).

У попередніх роках у побоюванні перед евентуальною депреціяцією здепонованих на Дім Укр. Інваліда фондів ульокувало УКТОДІ частину (5.000 дол.) фондів у ґрунтових нерухомостях, а саме в парцелі на Ялівці за Личаківською рогачкою у Львові та в домі з городом у Винниках коло Львова, де приміщено Інвалідів хорих на груди.

На днях закупило Укр. Т-во Допомоги Інвалідам на власність дім при вул. Потоцького ч. 48, льокуючи в ньому решту депозиту. Двоповерховий дім, збудований в 1904 р., займає парцелю з городом простору 325 кв. сяжнів, а 31 м. фронту від вул. Потоцького. З набуттям цеї реальности з чужих рук збільшається наш стан посідання в одній з кращих львівських дільниць. Ціна купна згаданого обєкту виносить 26.000 дол. Кошти перенесення власности (около 1.000 дол.), посередництва (265 дол.) деякі адаптації внутрі дому та нотаріяльна такса (207 зол.) вичерпують дотичні фонди в цілости.

Згодом, як інваліди не потребували би вже рент, цей, або по продажню усіх недвижимостей інший закуплений, чи збудований, дім перейде на власність українського громадянства, як тревалий памятник еміґрації Українським Інвалідам. Покищо диспонує недвижимостями УКОДІ так, щоби вони приносили якнайбільший дохід на фонд рент.

Для інформації українського громадянства подаємо, що преліміновані на 6 прц. річно доходи з купленого дому, так як досі відсотки від капіталу, покриватимуть ледви двомісячний бюджет Товариства. Місячні видатки УКТОДІ (ренти, лікування хорих, протези, адміністрація) виносять 11.000 золотих.

А тимчасом фонд рент цілковито вичерпаний. Взиваємо українське громадянство, щоби воно не забувало на свій підставовий обовязок. Українські інваліди, що досі діставали маленькі в порівнанні з державними ренти, не можуть остати без ніякого забезпечення. Ситуація змінилася тепер настільки, що жертвенність в Америці й Канаді наслідком кризи в останньому році сильно змаліла. Тим більший обовязок паде на громадянство в краю і до нього ми звертаємось з горячим покликом:

Не забувайте на своїх інвалідів!
Присилайте жертви на фонд рент!

УКРАЇНСЬКЕ ТОВАРИСТВО ДОПОМОГИ ІНВАЛІДАМ У ЛЬВОВІ
ВУЛ. РУСЬКА Ч. 3/II.

Упадок династії Лафаллета.

Ню Йорк, 22. вересня. (Вл. Кор.). Дуже важна політична подія запрятує сьогодні уми всіх американських політиків. У стейті Висканзин (Wisconsin), на північний захід від Великих Озер, прийшов до сили стейтовий діяч Роберт Лафаллет (La Follet) ще перед 40 роками. Висканзин — це в більшости німецький стейт. Щоби побити німецьке населення, старий Роберт Лафаллет виставив так звану „проґресивну“ програму, хоч кандидував на републиканськім списку („тикет“). Штука вдалася і цілих 40 літ родина Лафаллетів була домінуючою силою у стейті. Роберт Лафаллет став сенатором і хоч правильні републиканці вживали всяких засобів, щоби при правиборах (при ставленні кандидатів) повалити Лафалетта їм це не вдавалося. З тих самих причин не могла там прийти до сили демократична партія.

Коли по двократній кандидатурі президента Вільсона републиканці були певні вибору свого кандидата і поставили сенатора Гардінґа як свого „прапорщика“, сенатор Лафаллет виставив свою кандидатуру як представник хвилевої третьої партії, а саме проґресивної, на президента Злучених Держав, перевів аґітацію між усіми „поступовими“ ґрупами, невдоволеними з політики обох старих партій, але левви два стейти віддали голоси на нього. Отже експеримент не вдався.

Незабаром потім старий Лафаллет помер, а на його місце вибрав Висканзин його сина, також Роберта, на сенатора до Вашингтону і від тоді Америка погодилася з фактом, що у Висканзин панує династія. Що більше, при виборах у 1928. році вибрав Висканзин молодшого сина, Филипа Лафаллета, ґовернером, отже головою стейту. Від тоді ніхто не мав сумніву, що династія незломна, бо й другий сенатор із стейту вийшов під їх впливом.

Аж ось учора відбулися у Висканзин правибори (настановлення партійних кандидатів загальним голосуванням партійників- „праймарі“). Уряд сенатора Лафаллета вигасає аж за два роки, тому цього року йшла аґітація за поставленням кандидатури другого сенатора, сторонника Лафаллета, і на ґовернора. Проти „проґресивних“ поставили правильні републиканці кандидатом на сенатора молодого 32-літнього ґазетяра Чапля, а на ґовернора німця Коґлєра. В часі аґітації йшла дискусія над економічними справами і Чапль доказував, що причиною економічної біди у Висканзин були більшовицькі експерименти Лафаллетівської династії. Аґітація вдалася. Лафаллет перепав, а вийшов кандидатом Коґлер на ґовернора і Чапль на сенатора — оба з правильної републиканської орґанізації. Очевидно, що рівночасно демократична партія [illegible] також своїх кандидатів і в листопаді [illegible] до справжньої політичної боротьби [illegible]ними.

ЩОДЕННА ГАЗЕТА — Є ПЕРШОЮ ПРОВІДНОЮ ПОТРЕБОЮ КОЖНОЇ КУЛЬТУРНОЇ ЛЮДИНИ

СПРАВА УЧАСТИ НІМЕЧЧИНИ В ЛЬОЗАНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

БЕРЛІН, 5. X. ПАТ. Бюро Конті повідомляє з міродатних кол, що німецький уряд не відповів досі на запрошення англійського уряду до участи в льондонській конференції. Досі німецький кабінет не ухвалив теж ніяких постанов у цій справі. Німеччина домагається, щоби льондонські переговори основувалися на іншій основі, ніж відповідь французького й англійського уряду на німецький меморіял у справі рівноправности зброєнь. Умовиною участи Німеччини є, щоби тема конференції була точно означена.

—o—

АНҐЛІЙСЬКИЙ ШАРЖЕ Д'АФЕР У НІМ. ДЕРЖ. ПІДСЕКРЕТАРЯ.

БЕРЛІН, 5. X. ПАТ. Шарже д'афер анґлійської амбасади в Берліні Нютон відвідав держ. підсекретаря в уряді закордонних справ Більова та повідомив його устно про запрошення Німеччини на конференцію в Льондоні. Більов дав відповідь згідну зі змістом комунікату бюра Конті про становище Німеччини у тій справі.

ВИПОЗИЧУВАННЯ ҐАЗЕТИ З КІОСКІВ, ТРАФІК І ПРИВАТНИХ ОСІБ — Є СТИДОМ ДЛЯ КУЛЬТУРНИХ ЛЮДЕЙ!

Гувер і задовжені фармери.

ВАШИНҐТОН, 5. X. ПАТ. Президент Гувер розпочав спробу протиставлення тенденціям задовжених фармерів переходити до демократичної партії. Інциденти, до яких вчора доходило, виказали конечність такої кампанії, бо тисячі мужчин, жінок і дітей дефілювало вулицями міст, протестуючи проти положення рільництва, і несучи транспаренти, звернені проти Гувера. У своїй промові Гувер боронив своїх дотеперішніх зусиль поборювати депресію, яку спричинили головно війна та рознузданий націоналізм і непевність европейських держав. Президент підкреслив дальше істнуючу в Злучених Державах від початку 1932 р. небезпеку фінансової та торговельної паніки. Він заявив, що державний секретар виказав йому вже в лютім ц. р., що Злучені Держави зможуть вдержати найдовше 15 днів парітет золота, а це наслідком зростаючого відпливу золота за границю та тезавризації внутрі краю. Однак промовець ствердив, що довіря повернуло головно завдяки урядовим розпорядкам. 275 міліонів долярів золотом повернуло із заграниці і із загальної суми півтора міліярда долярів, стезавризованих горожанами Злучених Держав, яких 250 міліонів долярів зложено назад у банках.

БОРОТЬБА З 10.000 БЕЗРОБІТНИХ.

ЛЬОНДОН, 5. X. ПАТ. На передмісті Льондону Вестгем зібралося 10.000 безробітних і пішли під маґістрат, де радила м. рада, щоби домагатися чинитьб для безробітних. Поліція окружила маґістрат і не допустила безробітних. Вони почали з поліцією справжню боротьбу. Підчас боротьби, що перенеслася на довколичні вулиці, знищили багато крамниць. Арештували кількох демонстрантів. Опівночі настав спокій.

—o—

ЗА ЗМІНУ МИРОВОГО ТРАКТАТУ.

БУДАПЕШТ, 5. X. ПАТ. Премієр Ґембеш у промові, яку виголосив через радіо, зясував програму праці свого уряду. Основною ідеєю урядового пляну є скріплення держави. Передовсім старатисяме здобути це зміною мирового трактату. Премієр заперечив чутки про диктаторські пляни уряду.

ХТО ВИГРАВ НА ЛЬОТЕРІЇ?

ВАРШАВА, 5 X. ПАТ. Сьогодні при тягненні клясової льотерії головніші виграні впали на такі числа: 5.000 зол. — 38.357, 66.880, 150.824. 3.000 зол. — 46.646, 88.121, 113.820, 140.376, 155.793.

— **Поворот Митрополита Шептицького до Львова.** В понеділок ок. 7. год. вечора повернув до Львова після кількохмісячної відсутности Митрополит Шептицький. Їхав із Підлютого до Брошнева вузькоторовою залізницею, а з Брошнева до Львова автом, разом з о. кан. Ковальським та під опікою лікарів д-ра М. Панчишина й д-ра Кривокульського. По дорозі, у Калуші, Перегінську, Ясені, Брошневі, Долині, у Фалиші та в Стрию витали Митрополита найчисленніші місцеві громадяни та всі вірні з процесіями. Так само при вїзді Митрополита до Львова, витало його все українське духовенство Львова. Привітну промову виголосив епископ Бучко, присутніми були всі члени Духовної Академії з ї. ректором д-ром Сліпим на чолі, співав хор питомців. Митрополит почуває себе помітно краще і здоровіше, ніж перед виїздом зі Львова, однак завжди ще не вернув зовсім до здоровля, а остання дорога теж чимало його втомила. Тому, спираючись на рішучій пораді д-ра М. Панчишина, Митрополит ніяких авдієнцій аж до відкликану не дає та нікого не приймає. Просять нас зазначити це передовсім з уваги на тих, які можуть вибратись на авдієнцію до Митрополита з краю і лише даремне втратити час та гроші.

— **Нові арештування в Яворові.** Державна поліція заарештувала у звязку з недавніми дивними пожарами в Яворові, про які вже писало „Діло“, знову (вдруге) Семена Менду і Вол. Грабовського, що сиділи ще 1930 р. в часі т. зв. „пацифікації“ у тюрмі в Перемишлі, дальше ще Остапа Линду, гімн. ученика та Ілька Горняка з Вел. Передмістя. Дня 1. жовтня ц. р. заарештувала в с. Черниляві гімн. абс. Вас. Ґовду, старшого і Федора Перуна (вдруге) та перевезли до магістратського арешту в Яворові. С. Харамбура, заарештований ще 22. м. м., сидить досі в арешті від „Собіським“ в Яворові. Заарештовано ще також Мих. Ґілевича з Черниляви і Петра Музичку з Яворова.

— **Нова корисна українська установа у Варшаві.** Від ряду літ відчувають українці брак у Варшаві такого чинника, який міг би чи то цілим нашим установам чи поодиноким особам полагоджувати їхні справи й орудки у ріжних центральних державних установах, підприємствах і т. д. Відсутність хоч би й одного українського адвоката у Варшаві утруднює теж дуже полагодження ріжних справ по варшавських судах і добуття відповідних інформацій чи правної поради. Такими справами люди або перетяжували секретаріят Парляментарної Репрезентації, або витрачували гроші на спеціяльні поїздки або терпіли через неправильні інформації й нефахові поради. Тепер, як довідуємось, деякі одиниці з української громади у Варшаві, добре ознайомлені з тамошніми установами й торговельним світом, рішили закласти спеціяльне бюро, що обслуговувалоб українських громадян в усіх справах, що звязані з варшавським тереном, — за виїмком, очевидно, терену суто-політичної натури. Цю ініціятиву треба привитати з вдоволенням та висловити при цій нагоді побажання, щоби нова установа зуміла виробити собі авторитет своєю солідністю і меткістю.

— **Число зредукованих суддів.** Досі зредуковано 137 суддів; з того в окружних судах 25 українців і 26 поляків, в городських судах 39 українців, 45 поляків і двох жидів.

— **Під розвагу потерпівшим суддям.** Пишуть нам: Є багато випадків, що суддям, перенесеним в стан спочинку, які мають навіть по кільканадцять літ служби, не признали емеритури, покликуючись на пенсійну новелю, що вимагає найменше 15 літ служби. Ця інтерпретація закону є з ґрунту фальшива, бо навіть новеля емеритальна признає засаду добре набутих прав. Її постанови можуть відноситися тільки до тих суддів, що в часі, як вона стала обовязувати, не мали ще 10 літ служби, отже не набули ще прав до емеритури. Коли вже мова про добре набуті права, то джерелом того набуття є не рішення влади, але закон. Рішення влади має тільки декляративний характер, а закон промовляє в користь покривджених, які перед появою новелі вже набули право до емеритури. Часописи повідомляють, що багато варшавських суддів повнесло від несприятливого виміру емеритури чи пак зачислення вислужених літ скарги до Найвищого Адміністраційного Трибуналу. Одначе цей шлях передчасний, бо проти звільнення треба передовсім внести рекурс і щойно після одержання некорисного рішення слід внести позов до згаданого суду у Варшаві. Зрештою інтересовані повинні самі призадуматися над способами успішної оборони свого нарушеного права.

— **За недозволену кольпортажу.** Перед трибуналом присяглих суддів у Львові станули 5. ц. м. Микола Еліяшевський, Василь Еліяшевський і Василь Іллєнків, парубки з Гуміняя пов. Львів, обвинувачені в державній зраді. Цього злочину мали допуститися тим, що роздавали під церквою летючки нелеґального змісту. Розправа ще не скінчилася.

— **Всюди зловживання.** В канцелярії адв. д-ра Розенбавма у Львові перевела слідча влада ревізію у звязку з ошуканством на 20.000 дол. Вислід покищо невідомий. — З приказу слідчого судді арештовано у Львові нотаріяльного кандидата д-ра Бірґера, занятого в одній нотаріяльній канцелярії у Львові.

— **Обікрали трафіку.** До трафіки Л. Адлєра при вул. Академічній ч. 3. у Львові добилися в ночі злодії й вкрали великі запаси тютюну, папіросок і цигар вартости 10.000 зол.

— **Ограбили священика.** До о. Семена Шпіцера, пароха в Солодкові пов. Долина, прийшли два мущини і представившись за екзекуторів, хотіли перевести в нього особисту ревізію. Коли священик цьому спротивився, бандити стероризували його револьверами і забравши йому 900 зол., втекли.

— **Випозичальня бібліотеки Т-ва „Просвіти“** у Львові перенесена до книгарні Т-ва при Руській вул. ч. 1. і випозичає книжки на дуже догідних умовах: в будні щодня від 8.30—6.30 год., а для учеників, замешкалих у Львові, від 5—6.30 год.; в українські свята від 9—12. год. Там-же видають інформації про умови вписy.

— **Податок від незабудованих площ.** Львівська скарбова палата пригадує, що кожний власник незабудованої площі має найпізніше до 15. жовтня ц. р. предложити вимірoвій владі (маґістратові, управі міської громади) деклярацію про розміри і оціночну вартість будівельної площі, незабудованої або недостаточно забудованої, на формулярі, який видає згадана вимірова влада.

— **Влом.** До ресторану Чарнецького при вул. Підвалля ч. 9. у Львові вломився злодій та вкрав 500 зол., 40 дол. і 300 штук папіросів „плоских“. Над раном злодій вийшов із ресторану та його зловив сторож установи „Чувай“. Це якийсь Ів. Рурний із вул. Овочевої ч. 6.

— **Самогубство.** В домах ЗУПУ при вул. Малаховського ч. 1/3 у Львові в мешканні Ант. Равша, інжиніра з Калуша, втроїлася світильним газом його любовниця Ан. Рабчинська, дочка сторожихи дому при вул. Садовій ч. 3. Причиною самогубства було це, що Рабчинська поплямила конфітурами трохи Равшів одяг. З того прийшло між обоїма до суперечки, а на другий день Равш виїхав не попрощавшись із Рабчинською. Самогубство завважили щойно на третій день.

— **Пожежі.** В селі Райхала коло Любачева діти господаря Ів. Косьора, бавлячись сірниками, спричинили пожежу. Наслідком сильного вітру згоріло 9 хат і 26 господарських будинків. Шкоду обчисляють на 50.000 зол.

— **Даремні надії.** У звязку з поголосками про дальшу обнижку цін деяких родів тютюну і папіросок варшавська преса принесла заяву дирекції польського тютюнового монополю, що дальшої знижки цін не буде.

— **До відома українського студентства.** Хто з українців не принятий до університету у Львові або Кракові і т. д., нехай ще зараз присилає до Люблина свої документи, себто 1) свідоцтво зрілости, або леґалізований відпис, 2) метрику хрещення, 3) свідоцтво моральности, оскільки була перерва в студіях, 4) військову книжечку, або посвідку, 5) чотири знимки, підписані на відворотній стороні по польськи, а оскільки петент переноситься з іншого університету, треба свідоцтва відходу. Подати також звання батька чи вітця і канцелярійну оплату присилати 2 зол. Усе те слати на руки п. Вишиванюка, Lublin, Hrubieszowska 20.

УВАЗІ НОВИМ СЛУХАЧАМ РАДІЯ.

Як належало сподіватись, загальна господарська криза, яку переходить Польща разом з цілим світом, вплинула на зріст заінтересування радіом — цим найдешевшим знаком культури, для всіх доступним і тимбільше цінним тепер, коли цілий край живе під знаком ощадности. Бо треба признати, що сповняє велику духову місію.

Однак не треба забувати, що користування з радія звязане з деякими дрібними формальностями.

Хто хоче купити і заінсталювати у себе радіовий апарат і приладдя, повинен передтим зголоситися у найближчім почтовім уряді, щоби дістати уважнення, яке коштує тільки три зол. і одноразово один зол. на реєстраційну оплату. Можна це зробити також через третю особу, або листівкою, а місячні оплати для вигоди абонентів збирає листоноша.

Без полагодження цієї формальности радіослухач наражується на відповідальність кару, згідно з арт. 28. про почту, телеграф і телефон з дня 3. VI. 1924 р. Цей артикул передбачує високу грошеву кару, а навіть вязницю.

Зі сцени й естради.

„ВЕЧІР ГУМОРУ, САТИРИ І СМІХУ“ ПЕТРА СОРОКИ.

Петро Сорока є одним із тих живих і показних прикладів, як марнуються люди і як гидіють таланти лише тому, що — ніде найти прожиток і ніде не то розвинути, а й показати талант. Але Петро Сорока належить ще й до тих „лицарів абсурду“, які не можуть погодитися з дійсністю, що безумовно краще для здоровля і настрою вдихувати свіжий воздух на Високому Замку, ніж морочити собі голову українським театром і т. зв. театральним мистецтвом. Тому Сорока, не маючи сцени, пробував зі сценкою: просвічував непросвітних у „Просвітянському Театрі“, цвіркотав із „Цвіркунами“ так довго, поки і там не захрип, а навіть захрипнувши, рішив таки зі сценою чи естрадою не розставатися. Таким робом, Сорока, який хотів творити у Львові постійну українську артистичну сценку, тепер виповнює цілий вечір сам, як монольоґіст-пісонькар. Це завдання надзвичайно важке, бо вимагає не лише великої ріжнородности таланту в артиста, але й передовсім — ріжнородних, цікавих та літературно вартісних текстів. У цьому й лихо; бо коли інколи може народитись талановитий драматург навіть не звязаний з рідною драматичною сценою, то талановитого автора монольоґів, конферансієрки та пісоньок може витворити тільки традиція артистичних сценок-кабаретів, яких рівень є найбільш характеристичним пробним каменем культури народу...

Тому й до продукцій Сороки треба підходити зі скромними вимогами, памятаючи, що він у першу чергу артист, а щойно потім автор — з конечности. Під адресою-ж усіх наших авторів треба вже сказати увагу, що т. зв. „пахучі“ дотепи не завжди мусять бути дотепними лише тому, що вони „пахучі“ і що теж не кожна порнографія є весела. Сорока робив із тими текстами, що міг. Найкраще в нього виходили характеристичні монольоґи, бо він першорядний автор до характеристичних роль, гарно вийшла сентиментально-стрілецька пісня, зате слабше інтерпретує пісоньки сальонові. В усякому разі факт, що саля разу-раз лунає від оплесків та вибухів сміху — є найкращим показчиком успіху, — хочби й смак української публики був не завжди надто вибагливий.

Зворушливим є зворушливим фамілярности, панукючий на салі, успокоювання публики білетером, що „зараз буде“ зворушливою є теж цеглором, що „зараз буде“ зворушливою є теж цеглоро-брудна полотняна сценерія, на тлі якої трохи похоронно виглядав — фрак. Це теж не вина

власника цього фрака, лише вина театральної культури українського Львова, а такою його „репрезентативною" естрадою. Не виною теж артиста, що спеціяльно у той вечір він був голосово погано настроєний. Симпатії публики були по його стороні — і рецензент до них прилучається.

(ік.)

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: *„БЕЗДОМНИЙ ЛІКАР"*, комедія на 3 дії, *Слонімського*.

Гостра суспільна сатира на два найбільше поширені нині крайні світогляди: фашизм і комунізм; до двох живих типів, що заступають ці світогляди, додана ціла низка інших, не менше живих. За зразком великого моралїста та гумориста Шова, Слонімський вплітає свої ідеї в обороні свободи думки та одиниці у дотепну інтригу. Не любимо в театрі проповідей, навіть коли з ними погоджуємось, але коли чуємо їх з уст цікавих людей і бачимо, як вони доводять до конфліктів, не нудьгуємо.

Слонімський має гострий дотеп і не лякається при своїм гуморі признатись до таких простих правд як та, що післявоєнна Европа затратила зрозуміння для первісних прав пошани людини. Тип російського емігранта, обкладеного документами навіває на нас просто жах, що так виглядає дійсність. Пєсі не бракує нічого, крім сильнішого фіналу, що повинен мати більше сили після стільки добрих сцен. Гра першорядна.

м. р.

З кіна.

КІНО ПАЛЯС: *„КОРОЛЬ— ЦЕ Я!"*

Власта Буріян є безумовно не тільки найпопулярнішим чеським артистом, але й одним із найкращих артистів сучасного світового театру. Використання таланту цього артиста празького Народного Театру для кіна відразу піднесло надзвичайно престіж чеської фільмової продукції, яка і так стоїть досить високо, та відчинило їй двері до світового ринку. Цей просто ґеніяльний комік дає нову незрівняну креацію у комедії, в якій моменти детективно-кримінальні зручно повязані з ґротесково-оперетковими та лірично-любовними. На цю фільму варта піти хочби тільки на те, щоби почути й побачити, як Власта Буріян по мистецьки „робить" французьку й англійську мову, не вміючи ні слова по французьки ні по англійськи! Взагалі це фільма прегарна на нинішні часи: півтора години безжурного сміху є дуже бажаним інтермецо серед вічних турбот будня.

(аб)

СПОРТ.

ВЕЛИКИЙ ДЕНЬ АВСТРІЙСЬКОГО КОПАНОГО МЯЧА.

У неділю, 2. ц. м., виставила мала Австрія, чи пак Відень, аж 4 професійні репрезентаційні дружини копаного мяча. Всі вони перемогли своїх поважних противників, добуваючи разом гарне відношення воріт 16:5. Три репрезентації змагалися з мадярами. Найціннішою була перемога в Будапешті у товариських міжнародніх змаганнях:

Австрія — Мадярщина 3:2 (1:1).

Стріча ця відбулася з нагоди 30-літнього ювилею мячевих стріч цих народів. Саме тому 30 літ (2. X. 1902) розіграли вони перші між собою змагання, які закінчилися перемогою Австрії 5:0. У цих, 72-их вже з черги змаганнях перемогла заслужено віденська дружина, в якій найліпше списався напад (головно чільник Шінделяр) та оборона (Сеста-Райнер). Ворота для Австрії добули: Шаль, Міллер і Бравн, а для мадярів Кальмар і найліпший їхній грач Дері. Видців 30.000.

Друга стріча відбулася у столиці Австрії під фірмою:

Відень — Будапешт 6:0 (2:0).

Незвичайно гарна й захоплююча гра другої репрезентації Відня, яка в добрій формі добула аж 6 незвичайно ефектовних воріт зі стрілів Гільфа (3), Шпехтля (2) й Адальбрехта. Видців 20.000.

Відень II. — Будапешт II. 4:2 (3:1).

У передзмаганнях міжнародньої стрічі Австрія — Мадярщина в Будапешті порівняли свої сили репрезентації других ліг цих держав, де віденці втрете виказали свою вартість у копаному мячі.

Крім цього відбулися ще у Відні не менше цікаві змагання юніорів

Відень — Нірнберг 3:1 (2:0).

Репрезентація Відня, зложена з професійних грачів I. ліги нижче 20 літ, легко перемогла слабших юніорів Нірнбергу.

Д.

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Д-р Іван Німчук: ЗА СЯНОМ. З поїздки по лежайському деканаті. Львів 1932. Стор. 39, 16°. Ціна 50 сот.

Отся публікація появилася відбиткою з „Діла" — з деякими доповненнями й додатками. Книжочку можна поручити всім тим, що цікавляться нашими західними окраїнами, їх долею й недолею. Зокрема такі установи, як філії „Просвіти" і Кружки „Рідної Школи" в Перемишлі, Ярославі, Сяноці, Лежайську і т. д. повинні б поширити ту невеличку працю масово серед тамошнього українського громадянства.

М. Петришин: БУДУЮТЬ ЧИ РУЇНУЮТЬ? (З приводу діяльности організації українських націоналістів). Видавництво „Пролом" 1932. Стор. 38. Форм. 16°.

о. д-р Ігн. Цегельський: ДЕЩО ПРО ЦЕРКВИ ТА ЧУДОТВОРНУ ІКОНУ МАТЕРІ БОЖОЇ В КАМІНЦІ СТРУМИЛОВІЙ. Львів, 1932. Стор. 76. Форм. 16°.

Д-р Вільгельм Боде: НАЙБІЛЬШИЙ ОБМАНЕЦЬ. З німецької мови переклав Іван Ставничий. Львів, 1932. Видання Українського Протиалькогольного Т-ва „Відродження". Львів, 1932. Стор. 32. Форм. 16°.

О. Івах: ТОЙ, КОГО СВІТ ЛОВИВ, ТА ЧЕ СПІЙМАВ. Поема про славного українського фільософа Григорія Сковороду. Вінніпеґ, Канада, 1932. Стор. 23, 16°.

ЖУРНАЛИ.

НИВА. Рік XXVII. Ч. 9 за вересень. Зміст: П.: Після унійних зїздів. — О. д-р Костельник: Ґенеза жіночого і мужеського полу. — О. Петро Дзедзик: Релігійний світогляд робітника-пролетаря. — О. Петро Хомин: III. унійна конференція в Пінську. — Нові методи навчання у нас. — Місії. — Нові книжки. — Всячина. — Проповіди.

ДЗВОНИ. Ч. 9 (18) за вересень 1932. Зміст: Б. І. Антонич: Єрусалим. — Джордж Мельбери: Мушина. — Г. Костельник: Іскри. — У. Самчук: Волинь. — С. Л.: Як і кого виховує сучасна преса й література. — В. Заїкин: Проблеми української літературної критики й естетики в ліберальнім освітленні. — Н. Кочубей: Спроба оформлення синтези сучасности. — М. Островерха: З нашого мистецького життя у Львові. — Хроніка. — Рецензії. — Студ. життя. — Сентенції.

НОВА ХАТА, журнал для плекання домашньої культури. Рік VII. Ч. 10. Львів, жовтень 1932. Зміст: У справі народньої ноші; Вигідне положення англійських жінок; З водної мандрівки; Передшлюбні порадні; Укр. Жін. Союз у Празі; Лист до сина; Ідеальне подружжя; Жінка у виборі звання; Золота осінь; Один день для краси; Ілюстрації.

СІЛЬСЬКИЙ ГОСПОДАР. Ч. 19. з 1. жовтня 1932.

ЗИЗ. Ч. 17. з 1. жовтня 1932. Зміст: Пропагандивна акція на користь української преси. — Преса у своїм місяці (вірш А. К.). — Від Редакції. — Лист третій. — У Волинській тихій стороні... — Місяць друкованого слова. — Чому жовтень? — Чаросин. — Дорога до нац. спорту. — „Запорожець" у гаремі. — „Листи з Англії". — Герої кохання. — Їдемо до Шикаго! — З рисунків малого Ромця. — Дрібні дотепи.

ХЛІБОРОБСЬКИЙ ШЛЯХ. Ч. 10. Львів, жовтень 1932. Зміст: Д-р В. Левицький: Чи справді сторожі ідеї?, В. Галицький: Потреба організації української шляхти; І. Коростовець: Переговори в Ясах 1918 р.; Т. Коструба. Гетьман Іван Скоропадський; Хроніка.

НОВІ ШЛЯХИ, літературно-науковий журнал. Рік IV. Ч. 8—9. За серпень-вересень 1932.

—o—

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам дня 5. X. 1932 р. за масло експортове та десерове пріма 3·00 зол., за літру молока 18—20 сот., літру сметани 0·90 зол., копу яєць 4·60—4·70 зол.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр.

Четвер, 6. X. год. 7.30 веч. „Схоплення Сабінок".

Пятниця, 7. X. год. 7.30 веч. „Схоплення Сабінок".

Театр Ріжнородностей.

Четвер, 6. X. год. 7.30 веч. „Бездомний лікар".

Кіна.

АПОЛЬО: „Ловіцька княжна".

АТЛЯНТІК: „Сержант X".

КАСІНО: „Томі Бой".

КОЛІСЕЙ: „Ескадра вірлів", ревія „100 проц. сміху".

КОПЕРНИК: „Чоловік, якого я вбив".

МАРУСЕНЬКА: „Чоловік, якого я вбив".

МІРАЖ: „Вільні душі".

ОАЗА: „Ватерльо-Брідж", „Присуд моря".

ПАЛЯС: „Король то я" (Власта Буріян).

ПАН: „Жінка та шпіон".

ПАСАЖ: „Пострах гір" (Кен Мейнард).

ПРОМІНЬ: „Дзвонар із Нотр Дам" і ревія „Сміх то здоровля".

СТИЛЕВЕ: „Князь Дракуля".

УТІХА: „Жовтолиций капітан", „Скарб на пустині".

ХИМЕРА: „Містер Джекель і д-р Гайд".

Закордонне радіо.

Пятниця, 7. жовтня 1932.

Братислава (278,8) 18.20 Словацька форт. музика, 19.00 Словацька сюїта. **Бреслав** (325) 20.30 „Візник Геншель" пєса Гавптмана, **Мілано** (331,4) 20.30 Концерт, **Штутгарт** (360,6) 10.00 Концерт, 23.00 „Чути, як нічою плюскає дощ у Карасакі" мельодрама Дантендея на осн. яп. новелі, **Гельсінґфорс** (368,1) 17.25 Сольо на пузоні, **Рим** (441,2) 13.00 Музика, 17.30 Концерт, **Прага** (487) 15.30 Сольо на обої, 20.00 Спів. Здікова, **Відень** (517,2) 11.30 Квартет, 20.40 Концерт, **Будапешт** (550,5) 12.05, 21.00 Концерт, **Харків** (937,5) 12.15, 15.00, 16.35, 19.00 Концерт, 24.00 Комунікати, Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Пятниця, 7. жовтня 1932.

11.58 Час, 12.10 Огляд преси, 12.20, 12.45, 16.10, 22.50 Грамофон, 12.40 Метеор. комунікат, 16.00 Серед книжок, 16.15 Лекція англ. мови, 16.40 „Новий карний кодекс", 17.00 Орхестра, 18.00 Солісти, 19.00 „Сильветки давньої Візантії" 19.15 Всячина, грамофон, 19.30 „Суд польської фільми", 19.45, 22.45 Прес. рад. денник, 20.00 Муз. балачка, 20.15 Симф. концерт, фейл. „Марія Конопніцька", 22.40 Спортові вістки, 22.50 Комунікати, 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Подяка. Гол. Рада УКТОДІ складає на цьому місці прилюдну подяку п. Д-р Ст. Шухевичеві, адвокатові у Львові, за безкорисне зладження контракту купна дому та п. інж. О. Пежанському у Львові за фахову, рівнож безкорисну оцінку купленого дому, а також кільканацяти інших оферованих нам домів. 610 1-1

У понеділок, дня 10. жовтня 1932 відбудуться в год. 7.30 веч. у власній домівці Загальні Збори Т-ва „Музичний Інститут ім. М. Лисенка" з таким порядком нарад: 1) Отворення Заг. Зборів. 2) Відчитання протоколу з попред. Заг. Зборів. 3) Звіт з діяльности уступаючого Виділу. 4) Абсолюторія для уступаючого Виділу. 5) Вибір нового Виділу. 6) Внески й запити. — **Виділ.** 612 1—1

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло". Львів, Ринок 10.